

Handläggare
Carolina Kjellgren
Telefon: 08-50825240
Elin Sylvan
Telefon: 08-50825473

Till
Socialnämnden
2023-06-13

Skrivelse angående strategier kring missbruksproblematik

Svar på skrivelse från M och L

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Moderaterna och Liberalerna har i en skrivelse till socialnämnden framfört två frågor gällande på vilket sätt förvaltningen och stadens socialtjänst arbetar för att den missbruksvård och stöd vid missbruk är ändamålsenlig och effektiv samt på vilket sätt förvaltningen och stadens socialtjänst arbetar för att både män och kvinnor får missbruksvård och stöd vid missbruk som är ändamålsenlig och effektiv.

I ärendet redogör förvaltningen för bestämmelser i lagstiftningen gällande vård och stöd till personer med missbruk samt för förvaltningens och socialtjänstens i stadens arbete med målgruppen kopplat till frågeställningarna.

Bakgrund

Andréa Hedin m.fl. (M) och Jan Jönsson (L) har i en skrivelse till socialnämnden 2023-03-21 framfört två frågor gällande på vilket sätt förvaltningen och stadens socialtjänst arbetar för att den missbruksvård och stöd vid missbruk är ändamålsenlig och effektiv. Samt på vilket sätt förvaltningen och stadens socialtjänst arbetar för att både män och kvinnor får missbruksvård och stöd vid missbruk som är ändamålsenlig och effektiv.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 7 juni 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 8 juni 2023.

Ärendet

I skrivelsen lyfts statistik avseende antal inrapporterade personer i kartläggningen av socialtjänstens kontakter med vuxna med missbruksproblem under oktober 2022¹ samt resultat avseende flickor och unga kvinnor från projektet Tidig Upptäckt Bättre Stöd-TUBS² som genomfördes i samverkan mellan totalt tio aktörer från staden, regionen och polisen under 2021-2022.

Med anledning av detta ställs följande frågor i skrivelsen:

1. På vilket sätt arbetar förvaltningen och stadens socialtjänst för att den missbruksvård och stöd vid missbruk är ändamålsenlig och effektiv?
2. På vilket sätt arbetar förvaltningen och stadens socialtjänst för att både män och kvinnor får missbruksvård och stöd vid missbruk som är ändamålsenlig och effektiv?

Förvaltningens synpunkter och förslag

Allmänt om lagstiftningen på området

Kommunens arbete med vuxna med missbruk regleras främst i *socialtjänstlagen* (2001:453), SoL, kompletterad med *lagen* (1988:870) *om vård av missbrukare i vissa fall*, LVM. Kommunens arbete med barn och unga regleras främst i SoL, kompletterad med *lagen* (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga*, LVU.

SoL är en målinriktad ramlag med en kombination av skyldighets- och rättighetsregler. Lagens övergripande syfte är att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialnämndens mål och lagens intention regleras i 1 kap. 1 § SoL (portalparagrafen).

Av 1 kap. 1 § SoL framgår att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

Enligt 3 kap. 7 § SoL ska socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel samt spel om pengar. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

Av 4 kap. 1 § SoL framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till

¹ Dnr 3.1.1-422/2021.

² Dnr SOF 2022/663.

bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå och biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Av 5 kap. 1 § SoL framgår bland annat att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Vidare ska socialnämnden bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Socialnämnden ska även aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel och aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga.

Enligt 5 kap. 9 § SoL ska socialnämnden aktivt sörja för att den enskilde får den hjälp och vård som personen behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden ska i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.

Stadens arbete för ändamålsenligt och effektivt stöd

I stadens program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak- och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS-programmet)³, som godkändes av socialnämnden 2023-01-24 och som är överlämnat till kommunstyrelsen för beredning till kommunfullmäktige, berörs hela kedjan från att minska tillgång och efterfrågan till att reducera skador av beroendeframkallande substanser samt spel om pengar genom att bland annat erbjuda vård och stöd av kvalitet. Ett framgångsrikt förebyggande arbete är grunden för att vårdbehovet ska hållas nere. I programmet betonas att insatser till personer med missbruk ska vara hälsofrämjande, uppsökande och kunskapsbaserade samt ske samtidigt och samordnat.

Standardiserade bedömningsverktyg för utredning av behov

De personer med missbruk och beroende som stadens socialtjänst kommer i kontakt med är en heterogen grupp som har olika stöd- och behandlingsbehov vilket har betydelse för valet av insats. För kartläggning, bedömning av hjälpbehov och uppföljning använder stadens vuxen-/missbruksenheter Addiction Severity Index (ASI)⁴. För handläggning, genomförande och uppföljning använder stadens barn- och ungdomsenheter Barns behov i centrum (BBIC)⁵. Stadens barn- och ungdomsenheter kan även använda Adolescent Drug

³ Dnr 3.1.1-611/2022.

⁴ [ASI \(Addiction Severity Index\) - Socialstyrelsen](#)

⁵ [Barns behov i centrum, BBIC - Socialstyrelsen](#)

Abuse Diagnosis (ADAD)⁶ i utredningsarbete, vid behandlingsplanering och för uppföljning och utvärdering. ASI, BBIC och ADAD rekommenderas av Socialstyrelsen och ingår i stadens riktlinjer. Förvaltningen erbjuder regelbundet utbildningar i ASI och BBIC.

Riktlinjer för insatser vid missbruk och beroende

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende⁷ och det nationella vård- och insatsprogrammet (VIP) för missbruk och beroende⁸ ger stadens socialtjänst vägledning i valet av insatser både när det gäller vuxna och ungdomar. I stadens uppdaterade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande vuxna med missbruks- och beroendeproblem⁹, som godkändes av socialnämnden 2023-01-24 och som är överlämnade till kommunstyrelsen för beredning till kommunfullmäktige, hänvisas till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende samt VIP missbruk och beroende. I stadens riktlinjer för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn- och unga inom individ- och familjeomsorgen ingår målgruppen barn och unga med missbruk.

Insatser- upphandlade och i egen regi

Staden har ett ramavtal med utförare som utför insatser till vuxna personer med missbruk. Avtalet är indelat i olika områden, exempelvis behandlingshem, omvårdnadsboende, stödboende, öppenvårdsbehandling i grupp och individuell samtalsbehandling. Vidare återfinns särskilda områden avseende kvinnor, personer med samsjuklighet och unga vuxna. Förvaltningen har tillsammans med stadsdelsnämnderna ett pågående arbete med en ny upphandling inom verksamhetsområdet.

Staden erbjuder även stöd och behandling i egen regi. Detta genom Boendeenheten, inom förvaltningen, och genom egna öppenvårdsverksamheter inom stadsdelsnämnderna. Behandlingsenheten, inom förvaltningen, är ett komplement till stadsdelsnämndernas öppenvård.

Staden har även ett ramavtal med utförare som utför insatser till barn och unga. Vidare har staden insatser i egen regi genom Framtid Stockholm, inom förvaltningen, och genom egna öppenvårdsverksamheter inom stadsdelsnämnderna. Mini Maria Stockholm bedrivs som en integrerad mottagning med både staden och regionen som huvudmän. Där erbjuds stöd till unga och deras anhöriga. Stöd erbjuds redan vid oro för bruk av alkohol och

⁶ [ADAD \(Adolescent Drug Abuse Diagnosis\) - Socialstyrelsen](#)

⁷ Socialstyrelsen (2019). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende- Stöd för styrning och ledning*. Artikelnummer 2019-1-16.

⁸ [Nationella vård- och insatsprogram \(vardochinsats.se\)](#)

⁹ Dnr 3.1.1-422/2021.

narkotika och unga som har ett skadligt bruk erbjuds stöd i form av olika behandlingsprogram.

Sammantaget ger de upphandlade utförarna och stadens verksamheter i egen regi ett differentierat utbud av insatser av såväl stödjande som behandlande karaktär.

Socialnämnden har i uppdrag i budget för 2023 att påbörja arbetet med att starta ett HVB-hem för barn och unga i egen regi. Under våren utreder förvaltningen behoven vidare och vilken målgrupp som kan komma i fråga är ännu inte klarlagt.

Uppföljning av beviljade insatser

Socialtjänsten i staden följer regelbundet upp beviljade insatser, utifrån uppdraget och genomförandeplanen i ärendet, för att säkerställa att den enskilde får den beviljade insatsen och att insatsen är av god kvalitet. Vidare genomför socialtjänsten i staden uppföljningar utifrån ASI och BBIC. Inom Mini Maria Stockholm används bedömningsmetoden UngDOK¹⁰ för att systematiskt kartlägga vid inskrivning och följa upp vid avslut. I den introduktionsutbildning för nyanställda socialsekreterare inom vuxen/missbruk som förvaltningen anordnar ingår moment om uppdrag och uppföljning.

Utvecklingsarbete kopplat till TUBS

Utifrån resultaten i projektet TUBS genomför förvaltningen i nuläget ett spridningsarbete till bland annat stadens fältassistenter för att sprida insikter som kan stötta dem i att utveckla arbetssätt för att synliggöra flickor med ett problematiskt substansbruk i ett tidigare skede. På Mini Maria Stockholm pågår under 2023 ett fortsatt utvecklingsarbete kopplat till att förbättra och anpassa psykoedukationen för målgruppen flickor och unga kvinnor, samt att se över möjligheterna till att erbjuda riktat föräldrastöd till flickors föräldrar. Utöver detta ska Mini Maria Stockholm även arbeta utifrån uppdrag i budget 2023 med att utveckla det utåtriktade arbetet för mottagningen.

Indikator för verksamhetsområdet

Under 2021 infördes en ny indikator för verksamhetsområdet vuxen/missbruk. En indikator är ett tal som följs över tid och som ska visa om utvecklingen går i rätt riktning och i rätt takt samt ge underlag för åtgärder och beslut. Indikatorn för vuxen/missbruk definieras som: Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten. Undersökningen genomförs som en totalundersökning och uppgifter samlas in via en pappersenkät som den enskilde på egen hand fyller i. Enkätinsamlingen genomförs av stadsdelsnämnderna och

resultatet sammanställs av förvaltningen på stadsdelnivå och för hela staden.

Indikatorn för vuxen/missbruk för hela staden år 2022 var 82 procent. Motsvarande siffra 2021 var 79 procent. Under 2022 är det således 82 procent som upplever att de fått en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten. När resultatet delas upp efter kön så kan det konstateras små skillnader. Resultatet för kvinnor var 87 procent och för män 81 procent. Insamlingen för 2023 genomförs under april och maj och kommer därefter sammanställas av förvaltningen och redovisas i stadsdelsnämndernas verksamhetsberättelser.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse från Andréa Hedin m.fl. (M) och Jan Jönsson (L) angående strategier kring missbruksproblematik.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-06-01
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-06-01